SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятайте про Україну!

VOL. . No. 212. JERSEY CITY and NEW YORK WEDNESDAY, NOVEMBER 8, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 8-го ЛИСТОПАДА 1989 Ч. 212. РІК XCVI

НАЦІОНАЛЬНА РАДА ВІТАЄ НРУП

До Президії Народного Руху України за Перебудову в столичному древньому граді Києві, Україна.

Дорогі брати і сестри! Дорогі подвижники!

Президія Української Національної Ради на чужині, що об'єднує переважаючу частину українського організованого громадянства діяспори, з признанням і подивом слідкує за сучасними подіями на рідній батьківщині — Україні. Зокрема приковують нашу увагу успішні наради Установчого з'їзду Народного Руху України за Перебудову, що проходили з великим піднесенням і важливими творчими наслідками у Києві 8-го, 9-го і 10-го вересня ц.р.

Цей з'їзд пов'язуємо у наших надіях з ґрунтовними змінами в Україні на краще, чого сподіваються українці, що живуть в Україні і в розсіянні. Соціяльна і політична різноманітність НРУП, масовість його учасників, до яких належать письменники й інші інтелектуали, як також робітники і селяни, робить цей рух вийнятковим явищем української історії. В цьому його унікальна непроминальність, сила і перспективність.

Особливо надаємо великого значення програмі НРУП, прийнятій на цьому з'їзді, як вияву реалістичного державницького прямування в теперішній складній внутрішній і зовнішній ситуаціях до завершення державної суверенности України.

Щиро вітаючи Вас і Ваші дотеперішні загальнонаціональні досягнення на цьому етапі відродження України, віримо, що Ваші енерґійні заходи для розширення її державної суверенности, збереження її української самобутности, забезпечення прав української мови (її державного статусу), шкільництва, узглядження потреб у рівній мірі всіх національних і релігійних меншин, що мешкають в Україні, як правильно відображено в програмі, — все це невідкладні завдання сьогодення. Віримо, що Ваші зусилля дадуть в недалекому майбутньому нові значні успіхи, зокрема для об'єднання всіх прошарків населення України навколо програми НРУП і його складових частин. Україна має бути спільним добром для всіх її громадян.

З приємністю сприймаємо Ваші шляхетні пляни нав'язувати дружні, ділові стосунки з українцями, що перебувають на чужині. Ваші наміри знайомити широкі кола населення України з культурно-громадськими, духовно-релігійними, науковими, професійними, мистецькими тощо здобутками української діяспори, що у нелегких умовах власними зусиллями, власними матеріяльними засобами і важкою працею зберегли або і примножили непроминальні вартості для української культури і важливих позицій для українства у світі, не раз обороняючи добре ім'я нашого народу перед чужим, не завжди прихильним світом, — відповідають нашим прагненням й ідеалам.

Дорогі брати і сестри, справжні борці-подвижники нашої рідної батьківщини, запевняємо Вас, що ми тут на чужині будемо і дальше сповнювати наші священні обов'язки супроти нашого народу у його змаганні за вільне життя на своїй прадідівській землі у вільній суверенній державі українського народу.

Шановна Президіє, шановні діячі-ентузіясти Народного Руху України за Перебудову, дорогі борці за демократію і суверенність України, з глибоким почуттям респекту бажаємо Вам дальших всенаціональних успіхів на Вашому нелегкому, але історично величному шляху боротьби за кращу долю українського народу.

За Президію Української Національної Ради

Михайло Воскобійник, голова
Зенон І. Городиський, секретар

Д. ПАВЛИЧКО СТАВ ДЕПУТАТОМ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СССР

Київ. — Газета „Літературна Україна" в числах 41-42 за жовтень ц.р. опублікувала розповідь про те, як члена Спілки Письменників України (СПУ) Дмитра Павличка обрали народним депутатом СССР. Це сталося 15-го жовтня 1989 року.

Д. Павличко

Калуська територіяльна виборча округа ч. 461 Івано-Франківської области мала зареєстрованих п'ять кандидатів у народні депутати СССР на один мандат. Треба було обрати когось замість відкликаного депутата В.Матвеєва, який став головним арбітром СССР. Кандидатами на народних депутатів були запропоновані такі особи: керівник Львівського відділення Інституту ботаніки АН УССР М.Голубець, генеральний директор об'єднання „Прикарпатліс" І. Калуцький, директор Львівського дослідного експериментального механічного заводу В. **Кіценюк, члени СПУ Д.** Павличко та С. Пушик.

Ось як розповідає про ситуацію перед виборами письменник Степан Пушик, якого народ уже двічі висував кандидатом на народного депутата:

„... Під час виборчої кампанії я вдруге переконався, що в адміністративного апарату нашої області є сини й пасинки. Радіо, преса, спеціяльні наради проводяться для того, щоб за будь-яку ціну І. Калуцький став депутатом Верховної Ради СРСР. У трьох друкарнях області випущено 'агітки' про цього кандидата в народні депутати, а про всіх інших має вийти спільний плакат, тираж якого 3,500 примірників. Але випуск його затягнувся, хоч до виборів лишилося вкрай мало часу. Від тресту 'Прикарпатліс' уже є один депутат — робітниця меблевого комбінату, то й дивує, що апарат так активно проштовхує другого лісівника, який генеральним директором став кілька тижнів тому і нічим ще себе не проявив.

У ситуації, яка склалася, я вирішив зняти свою кандидатуру в народні депутати Союзу РСР на користь письменника Дмитра Васильовича Павличка й закликаю виборців агітувати та голосувати за нього. Своїм же вчинком я хочу показати виборцям, що між літераторами завжди існувала солідарність, інтереси народу завжди були вищими, ніж особиста вигода, що нам чужі амбітність, кар'єризм, міжусобна боротьба".

Свої кандидатури зняли теж М. Голубець і В. Кіценюк. Таким чином у неділю, 15-го жовтня, тобто в **день виборів, населення Калуської територіяльної округи ч. 461 могло обирати** свого народного депутата лише з двох кандидатів: І. Калуцького і Д.Павличка.

Про наслідки голосуван-

(Закінчення на стор. 3)

Рада Міністрів СССР розглянула економічні зміни

Москва. — В повідомленні ТАСС з 21-го жовтня сказано, що в Кремлі 20-го жовтня відбулося засідання Президії Верховної Ради, яке провів Міхаїл Ґорбачов, а серед багатьох питань з життя держави було заслухано іформацію голови плянової і бюджетно-фінансової комісії Ради Союзу при Верховній Раді СССР В. Кучеренка про працю над проєктами пляну і бюджету на 1990 рік.

В той же день, тобто 20-го жовтня ц.р., Рада Міністрів СССР розглянула питання економічного розвитку країни за минулі дев'ять місяців **1989 року. В результаті обговорення з'ясувалося, що темпи приросту національного доходу і промислової продукції за січень-вересень 1989 року знизились майже вдвічі порівняно з тим же періодом минулого року. Про це розповідається на сторінках газети „Радянська Україна" з 22-го жовтня, в „Ізвєстіях" з 21-го жовтня та в інших центральних газетах.**

У повідомленні ТАСС сказано, що уряд з особливою стурбованістю відзначив вкрай незадовільну обстановку з перевезенням народно-господарських вантажів у країні. Тривалий час із залізничних станцій і з морських портів не вивозяться продовольчі і промислові товари, в тому числі імпортовані товари. Найбільша кількість вантажів скупчилась на залізницях Азербайджану, Молдавії, а також у портах Одеси, Новоросійська і Ленінграду.

Продовольчих товарів не додано ринкові за дев'ять місяців цього року на 3.7 біл. карбованців. Дуже відстають у виробництві продуктів харчування Латвійська, Грузинська, Азербайджанська, Українська, Узбецька республіки і багато областей Російської Федерації.

За дев'ять місяців у роздрібнену торговельну мережу не додано майже 700,000 тонн рибних продуктів. Водночас міністерство рибного господарства СССР дозволило різним організаціям продати за кордон понад 430,000 тонн рибної продукції.

Дуже повільно доставляються в торгівлю також промислові товари, яких не додано на суму 5,6 біл. карбованців. Тривожить погане забезпечення населення паливом.

Легко покаравши деяких міністрів та їх заступників, Рада Міністрів СССР визнала причиною всіх бід високе зростання заробітної платні в проєктно-конструкторських, науково-дослідних і проєктно-дослідних організаціях. У зв'язку з цим Рада Міністрів СССР прийняла рішення скасувати постанову про переведення наукових організацій на повний господарський розрахунок і самофінансування. Іншим кроком для виправлення ситуації в економіці було рішення міністерства фінансів СССР припинити субсидії виставці досягнень народного господарства, яка багато років демонструвала „тріюмфальні успіхи".

В кінці жовтня Верховна Рада СССР розглянула законопроєкт, представлений міністром фінансів СССР Валентином Павловим, де передбачалося значне підвищення цін на тютюнові вироби, пиво та делікатесні продукти. Однак депутати ВР СССР більшістю проголосували проти підвищення цін. Голова Ради Міністрів СССР Ніколай Рижков заявив, що уряд пропонує підвищити ціни не від доброго життя і вважає цю акцію тимчасовою і вимушеною. Рижков звинуватив законодавців, що вони закликають до збільшення видатків, але не кажуть звідки взяти гроші. Міністр фінансів В. Павлов зауважив, що для ефективної допомоги соціяльним програмам керівники урядового і партійного апарату повинні продати з аукціону більшість персональних автомобілів „Волга".

Після бурхливих дебатів ВР СССР затвердила плян економічного розвитку на наступний рік, встановивши витратну частину бюджету в сумі 489,9 біл. карбованців, при чому дефіцит передбачається на суму 60 біл. карбованців.

Економічний радник Ґорбачова Леонід Абалкін повідомив кореспондентам, що нерентабельні підприємства будуть перетворені на кооперативи.

А тим часом зростаюча інфляція віддзеркалюється у цінах на „чорному ринку", які досягли тепер нечуваного рівня. Прихильники загальнолюдської бідности не розуміють, що ціни зростають в наслідок дефіциту, тому спрямовують свою ненависть на кооперативи, хоч кооперативні ціни набагато нижчі від цін „чорного ринку". Крім того кооператори на відміну від спекулянтів платять податки. Однак все частіше чути заклики з вимогами заборонити кооперативи, які, мовляв, обкрадають народ.

УКРАЇНЦІ І ПОЛЯКИ СВЯТКУВАЛИ У ЛЬВОВІ РОКОВИНИ ЛИСТОПАДА

Ферфілд, Конн. (СПУФ). — У суботу 4-го листопада, відсвятковано у Львові акт народного примирення між польським й українським народом.

Для відсвяткування цієї події прибуло з Польщі 50 монахинь, телевізійна мережа і численні представники польського громадянства. Ця група разом із представниками львівського „Меморіялу", очолювана професором львівського університету Євгеном Гринівим, зложили на Личаківському цвинтарі на могилі січових стрільців біло-червоні прапори і квіти з польськими написами, в яких просять прощення та відпущення польських переступків відносно українців.

Обі делегації, підтримані численною участю львівського громадянства, перейшли тоді на могили польських „Львівських Орляток", які збігом обставин боролися проти українських борців за свободу у 1918 році. На тих могилах представники львівського „Меморіялу" зложили синьожовті прапорці і транспаранти з признанням за героїв борців за польську державу.

Ця подія була наперед підготовлювана тижнями і її польські та українські організатори принципово виключили участь в ній теперішніх властьимущих польської та української держав.

Наміром української та польської організацій цієї події було довести до національного примирення обох поневолених народів в обличчі спільної загрози від того самого ворога, і це було переведене дією народної дипломатії, без участи офіційних представників урядів, а тільки громадянства обох народів.

Обидві організації надіються, що цей спільний вияв зрозуміння історичних обставин доведе до покращання відносин між обома народами, та змусить також і уряди рахуватися з таким станом.

ВІРМЕНИ СТВОРИЛИ ВСЕНАРОДНИЙ РУХ

Єреван, Вірменія. — Опозиційні угрупування, котрі два роки тому були першими серед народів Совєтського Союзу, які відкрито кинули виклик Комуністичній партії в СССР, оформили тут в неділю, 5-го листопада ц.р., новий народний рух Вірменії, ціллю якого є здобути всі місця в надходячих місцевих виборах.

Делеґати установчого з'їзду Вірменського всенаціонального руху схвалили конституцію та програму, метою яких є, за словами одного із промовців, „дати можливість народові примусити партію демократизуватися". Провід цієї нової організації заявив, що постарається перетворити народний рух у справжню політичну силу.

Для багатьох із учасників конгресу метою цього руху є самостійність Вірменії, але під сучасну пору вони всі свідомі того, що це треба відкласти до вирішення майбутності, бо найперше треба зосередитись на підставових політичних і економічних змінах у Вірменії.

Давид Варданьян, член Карабахського комітету, який організував масові протестаційні маніфестації сказав, що „жителі Нагірного Карабаху вже раніше заявили, що не можуть так довше жити, як жили впродовж цих 70-ти років, а сьогодні ми таке саме рішення зробили для цілої Вірменії. Це, що ми створили сьогодні, це є сильна, об'єднана організація з широкими можливостями в поодиноких громадах для боротьби за нашу національну незалежність. Ми сподіваємося, що її створення дуже підсилить наші змагання".

Організатори цього нового руху, створеного з 10-ти складових груп, сподіються, що він переміниться у всенародний рух чи фронт подібно, як в інших республіках СССР, де ці рухи ривалізують з Комуністичною партією коли йдеться про загальний вплив на населення. У програмі Вірменського всенародного руху сказано, що найвищою тепер ціллю є об'єднати всі угрупування у Вірменії та поза її кордонами, щоби мати силу виграти надходячі вибори та створити „справжній народний уряд", в якому Комуністична партіял буде тільки одною складовою частиною.

Померла О. Соневицька

Ню Йорк. — Тут в понеділок, 6-го листопада ц.р., померла Ольга з Ласовських Соневицька, громадська діячка в таких організаціях як СУА, СУЖА, Літературно-Мистецький Клюб, український патріярхальний рух та інші.

О. Соневицька була керівником мистецької ґалерії картин в Ню Йорку та довголітньою кореспонденткою „Свободи".

Покійна залишила в смутку синів д-ра Ігоря і Ростислава з родинами та дальшу родину в ЗСА і Україні.

Замість квітів на могилу родина просить складати пожертви на Український Музей і на Патріярший Фонд.

Парастас буде відправлений у заведенні Яреми в середу, 8-го листопада, в год. 7:30 вечора, а похорони — в четвер, 9-го листопада, в год. 9:30 вранці з церкви св. Юра на український православний цвинтар в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

„ГЛЯНЬТЕ — Я СТОЮ!"

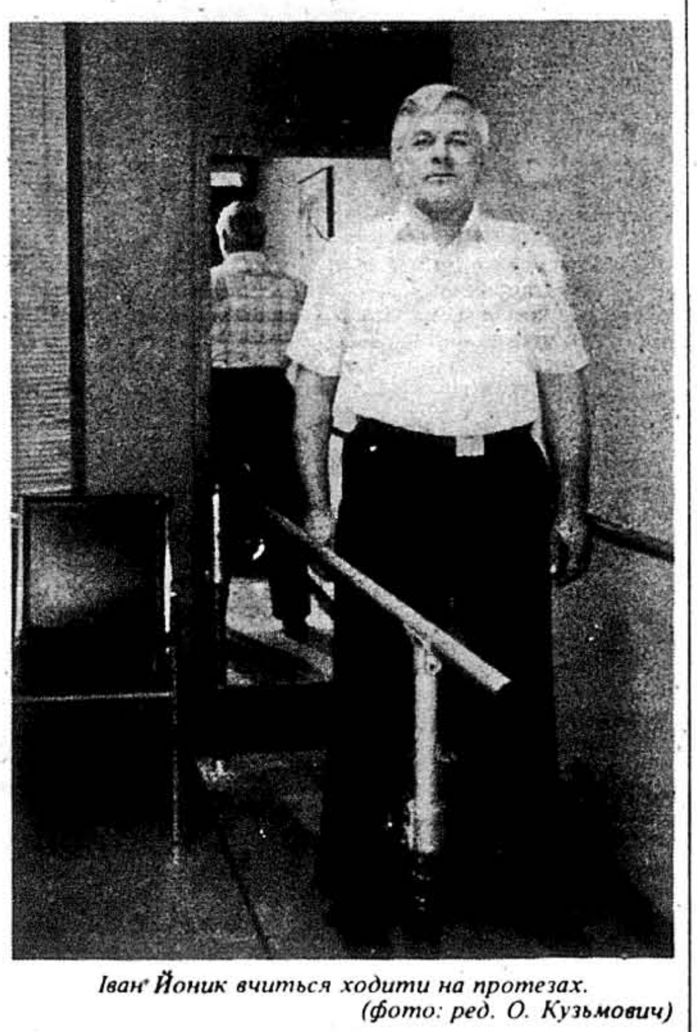
Джерзі Ситі, Н.Дж. (О. Кузьмович). — У соняшний теплий осінній день їдемо аж на другий кінець Ню Йорку, щоб власними очима побачити це щось надзвичайне, яке ще перед кількома місяцями видавалося неправдоподібним — побачити Івана Йоника, який станув на „ноги".

В лябораторії „Ортотік і Простетік", що заховалася **біля Презбитаріянського** шпиталя, зустрічаємося знову із І. Йоником, його милою дружиною та їхнім „ангелом хоронителем" Христиною Ковч. Вони саме приїхали знову з Рочестеру, щоб перейти чергове **примірювання протез, які мають І. Йоникові заступити ноги.**

І. Йоник в'їжджає на візочку і нам стають перед очима немов це було вчора його перші відвідини в „Свободі" та його трагічна розповідь про втрату ніг, про місяці в лікарні в Західній Україні та довге чекання на виїзд до ЗСА в надії, що тут знайде допомогу.

За декілька хвилин мене кличуть до окремої кімнати і я просто не хочу вірити своїм очам — перед нами стоїть випрямлена на весь ріст людина, що ще так недавно безсильно сиділа у медичному візочку.

„Гляньте — я стою!" — кличе він мені на привітання **і гордо робить, тримаючись поруччя, кілька самостійних кроків.** Важко описати цю радість і гордість на обличчі І. Йоника — її треба було пережити так як мали щастя ми. І ми усі стояли біля нього зворушені докраю, включно із Джозефом Алертом, що безпосередньо слідкує за І. Йоником та був одним із виконавців протез.

Іван Йоник вчиться ходити на протезах.
(фото: ред. О. Кузьмович)

Від того молодого спеціяліста того роду протез довідуємося дещо про цю нову систему, що вможливила таке „чудо", як тепер сталося із нашим земляком з

(Закінчення на стор. 3)

СХОДИНИ КОНВЕНЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

Балтимор, Мд. — Тут в суботу, 11-го листопада ц.р. о 10-ій год. ранку в приміщеннях дому „Самопомочі", 239 Бродвей південь, відбудуться сходини Конвенційного комітету УНСоюзу. В програмі сходин обговорення всіх справ, пов'язаних з підготовкою 32-ої Конвенції УНС, яка відбудеться від 28-го травня до 2-го червня 1990 року в готелі Гаєт-Рідженсі у Балтиморі. За дальшими інформаціями звертатися до головного радного Евгена Іванцева, керівника Бюра УНС у Вашінгтоні, на число телефону: (202) 347-8629.

ОСІННЯ ЗАБАВА В КЛИФТОНІ

Клифтон, Н.Дж. — Тут в суботу, 11-го листопада ц.р. в Українській Централі, 240 Говп аве., Станиця Пласт та Осередок Спілки Української Молоді в Пассейку влаштовують осінню забаву. На забаві, яка почнеться о 9-ій год. вечора гратиме оркестра з Торонто „Нове покоління". Столики резервувати: (201) 772-3344.

В АМЕРИЦІ

ІЗ ЗРОСТАННЯМ АПЕТИТУ американців на куряче м'ясо зростає кількість поранень на птахокомбінатах. На півдні країни спостерігається справжній птахофермовий „бум", де робітники з допомогою спеціяльних ножів та ножиць обробляють тисячі курей на швидкобіжучих конвеєрах. Управління охорони праці та здоров'я назвало птаховиробничу індустрію, річний прибуток якої 16 біл. дол., найбільш небезпечною, де більше, як дві третини робітників зазнають поранень. Минулого місяця птахокомбінат Кардґіл було покарано гривною 242.000 дол., але це ще не запевняє робітникам покращання умов праці та збільшення платні, яка є 5-6 дол. за годину.

ВЛАДІМІР ГОРОВІЦ, піяніст-титан, ексцентричний віртуоз, та визначна особистість, помер в суботу, 5-го листопада, на 86-му році життя. Він народився 1-го жовтня 1904 року в Києві в сім'ї музикантів. Почав грати на піяно починаючи з трьохлітнього віку, музичну освіту отримав у київській консерваторії. Після успішного турне у 1922-23 **роках В. Горовіц дав 70 концертів,** піяніст виїхав із Совєтського Союзу в 1925 році, а в 1928 році вже грав у нюйоркській філармонії. В. Горовіца називали одним з найкращих піяністів XX століття. Осінню 1986 року він з тріюмфом повернувся до СССР і концертував в Москві і Ленінграді. Останній його виступ був у відновленій Карнеґі Голл в Ню Йорку в 1987 році.

300 КАТОЛИЦЬКИХ ЄПИСКОПІВ зібралися в Балтиморі, щоб відсвяткувати 200-річчя висвячення першого американського єпископа. У 1789 році Балтиморська єпархія включала всіх 13 стейтів з 50,000 католиками, які становили невелику групу чотирьох мільйонового населення країни. Сьогоднішня Римо-Католицька Церква в Америці нараховує 53.5 міл. віруючих, кожний п'ятий американець — католик. Перший американський Єпископ Джон Керрол був першим та останнім, який був вибраний американськими католицькими священиками, всі наступні були призначувані Папою Римським. В понеділок, 6-го листопада, почалася чотириденна сесія священиків, на порядку денному якої будуть проблеми абортів, АІДС, гомосексуалістів, католиків неґритянського походження та проблеми Близького Сходу.

У СВІТІ

ПІСЛЯ ДОВГИХ РОКІВ цілковитого відокремлення під суворим режимом померлого провідника Комуністичної партії Едвіна Гокші, Албанія прискореним темпом старається встановити стосунки зі Західньою Німеччиною та Францією. Недавні відвідини в Тірані, столиці Албанії французького міністра праці Жан-Пієра Сайссона та західньонімецького міністра закордонних справ Гельмута Шифера, як також делеґацій Голляндії та Фінляндії уважаються приготуванням для можливої допомоги та торговельних угод в майбутньому.

ДАНІЯ ПЛЯНУЄ СВОЮ 40 МІЛ. допомогу призначену Китаєві спрямувати для індустріяльної розбудови Польщі та Мадярщини. Міністер закордонних справ Уффе Еллеман-Енсен підкреслив, що допомогу призначену Китаєві було заморожено після жорстокого здушення студентських демонстрацій за демократію в Пекіні весною ц.р. Він також заявив, що уряд Данії допомагатиме тим країнам совєтського бльоку, які сприяють змінам і перебудові.

ЗАСІДАЮЧИ В ДАЛЕКОМУ гірському селі члени ливанського парляменту в неділю, 5-го листопада ц.р., вибрали нового президента країни Рене Муаваада, маронітського католика, який втішається пошаною всіх угрупувань, пов'язаних з цією 14-літньою громадянською війною, що стала спричинником смерти 125,000 осіб. Вибір Р. Муаваада був зразу підтриманий Сирією, домінуючою військовою силою в цьому конфлікті з 30,000 армією в Ливані, та Америкою, яка завжди закликала всіх розсварених забути свої міжусобиці, об'єднатися й підтримати нового президента.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ справ СССР подало до відома, що група членів Верховної Ради 12--13-го листопада ц.р. відвідає Японію. Делеґацію очолить член Політбюра ЦК КПСС Александер Яковлєв. Речник міністерства закордонних справ СССР Ґеннадій Ґерасімов, виступаючи на пресовій конференції для закордонних і місцевих кореспондентів, заявив, що програма поїздки парляментарної делеґації включає зустрічі з японськими законодавцями для обговорення міжнародних проблем і преспектив майбутніх совєтсько-японських стосунків.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Видатки на оборону ЗСА і збройна сила СССР

Астрономічний дефіцит державного бюджету — це найбільша фінансова турбота американської державної верхівки. Президент Роналд Реґен проголосив принцип державної фінансової політики — не латати щорічно дефіциту новими податками. За приціл кожнорічного бюджету він рекомендував скорочувати видатки, перестати жити понад стан. Республіканець Реґен закидав демократам, що вони є „великими видатковцями", що вони щедро призначають щораз більші суми на різні добрі цілі країни — не турбуючися звідкіля взяти ті гроші. Дефіцит покривано дійсно двома способами 1) прибутками з нових податків і 2) друкуванням банкнотів. Ця легка метода давала жалюгідні наслідки. Захитувалась віра у завтрашній день, падала вартість доляра, пригадувались часи великої репресії і рецесії, химерна біржа перебувала у стані хронічної нервозности. Президент Буш пішов шляхом свого попередника: ніяких нових податків; треба зменшити видатки в усіх ресортах — не нарушивши тільки соціяльного забезпечення. Зате демократична більшість Конґресу рахуючися з фактом, що суспільство вороже новим податкам — вказувала на потребу скреслити якнайбільші суми з бюджету на оборону. Це створювало площину хронічного напруження між Білим Домом і Конґресом. І тому доброю новиною є проголошений „Ню Йорк Таймсом" з 3-го листопада ц. р. компроміс, який уперше — за згодою від Пентанґону зменшив значно видатки на протиракетну оборону з використанням космічного простору. Це „Зоряна війна", ініціятором якої був Роналд Реґен. Ця „Зоряна війна" була причиною, що Міхаїл Ґорбачов зірвав першу конференцію на вершинах із Реґеном в Ісляндії.

Щойно недавно Ґорбачов, якому страшенне залежить на світлині разом із Джорджом Бушем, заявив, що він відкликує свою опозицію. Призначений Конґресом Пентаґонові бюджет на 1990 фіскальний рік у сумі 205 більйонів доп., вміщає суму, яка дозволяє продовжувати досліди над побудовою оборонної протиракетної ракети із космічного простору, — але не дозволяє на приступлення до продукції такої нової, здавалось би фантастичної оборонної зброї. Секретар оборони Дік Чейні висловив вдоволення з завершеного компромісу, бо Конґрес погодився на продукцію наймодернішого бомбардувальника Б — 2, на літак Е—14 з помосту літаконосця і на досліди над літаком-бомбардувальником морської піхоти, який має підійматися вгору без розгону, як гелікоптер. З проголошених докладних цифер цього компромісу виходить, що Пентанґонові вдалося переконати більшість демократів у Конґресі, що не вільно послаблювати збройну силу ЗСА. Коли збройні сили керованого Москвою Варшавського пакту все ще багато перевищують сили членських країн НАТО.

Від 1945 року, зараз після мирової Потсдамської конференції, коли ЗСА і СССР були ще союзниками, той союзник став найгрізнішим противником. У 1949 році створилось НАТО. Настав період холодної війни, після неї період „стримування" і вже за Міхаїла Ґорбачова „співпраці". Відповідником НАТО став згаданий бльок СССР і його сателітів у т. званому Варшавському пакті. Не зміна ідеології, а гостра економічна криза примусила Москву редукувати свої видатки на на збройні сили. В минулому тижні Ґорбачов заповів, що до 1991 року СССР зліквідує шість танкових дивізій у Східній Европі, себто 5,000 танків, і що решта — 24 дивізії будуть так перебудовані, що стануть не офенсивною, а суто оборонною силою. Делеґації американських конґресменів до СССР і військові фахівці признали, що Ґорбачов сказав правду. Але верховний командант збройних сил НАТО ген. Джан Ґалвін ствердив, що заповіджена Ґорбачовим редукція збройних сил СССР зменшить їх тільки на 10 до 15 відсотків. У ділянці наземних військ і панцерних возів СССР надалі куди перевищує здатність НАТО. Совєтський міністер військових справ Димітрій Язов заявив недавно, що збройні сили СССР рішуче наставлені виключно на оборону. Представники ЗСА на постійній конференції роззброєння у Відні чи в Женеві обороняють принцип рівности збройної здатности НАТО і Варшавського пакту. Першорядна стаття на цю тему у числі тижневика „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 6-го листопада 1989 року п. з. „Зручніша і грізніша совєтська збройна сила.".

Змагання вільного світу під кермою Америки, щоб запевнити мир і добробут людству, знайшло сильного союзника у процесі розвалу комунізму. В минулому тижні речник уряду СССР Ґенадій Ґерасімов признав, що Москва рахується з можливістю виступу з Варшавського пакту Польщі й Мадярщини та навіть з'єднання двох частин поділеної Німеччини. У такій ситуації нереальними стали мрії Сталіна, схоплені у грізному „Ми вас угробимо!"

Богдан Цимбалістий

ЗМІНИ В УКРАЇНІ

II.

На протязі існування нашої еміґрації наші політичні групи зголжувалися в одному, а саме, що рішення щодо майбутнього України робить сам народ на рідних землях,а еміґрація може тільки відогравати допоміжну ролю. В Україні настає час для такого вирішування. Тому наші еміґраційні організації — політичні, церковні, молодечі та інші не повинні прямо втручуватися в процеси, що відбуваються в Україні, не поширювати своєї діяльности явної чи неявної, бо це може стати причиною чергового розгрому. Наша допомога мусить бути інша і на це вказують самі провідники відродження. Нам треба уважно прислуховуватися, що вони знають краще, що їм тепер потрібно. Це в першій мірі інформування чужого світу про пробудження в Україні, здобування прихильників для змагань українського народу, обмін виданнями та культурними імпрезами економічна допомога, особисті зустрічі в Україні і тут і тим подібне.

Треба також собі усвідомити, що в Україні з тих мільйонів освічених осіб вилонюється нова провідна верства. Хоч їхня остаточна мета та сама, що українців у вільному світі, а саме забезпечити суверенні права своєму народові — їхні методи змагань за ці права та їх політичне думання інші. Ось кілька прикладів:

Панівним думанням наших політичних груп на еміґрації було і є ідеологічне або в декого догматично — ідеологічне думання. Ідеологічні групи мало охочі до компромісу між собою. Ідеологічні групи — дуже часто як визнавці релігійних сект — фанатично вірять у свої догми, що дають відповідь на всі проблеми людського буття. Думання наших провідників зокрема Руху — праґматичне. На це звернули увагу навіть деякі західні публіцисти. На їхню думку, провід Руху більш політично вироблений ніж провід прибалтійських держав, які висунули передчасно домагання виходу зі Совєтського Союзу, а опісля мусіли відкликати цю вимогу. Наш провід в Україні має одну мету, а саме здобути суверенність українському народові у формі демократичної держави. Ця мета, а не якась одна ідеологія їх об'єднує. Тому в Русі є люди віруючі і атеїсти, націонал-комуністи, демократи і представники найбільш правих груп.

Наші політичні групи на еміґрації висміювали кожного, що вірив у можливість якоїсь еволюції совєтської системи, бо, вважали, що тільки революцією можна вибороти самостійність. „Революція" — була освяченим гаслом чи догмою. (Кілька наших партій у минулому і тепер підкреслює свою революційність в назві). Совєтська система міняється на наших очах, а наші провідники в Україні вірять, що можна буде здобути суверенність Україні еволюційним, конституційним шляхом. Поперше вони не хочуть допустити до нового кровопролиття і знищення України, подруге — вони здають собі справу як непідготованим є український нарід до збройного зудару з Росією. На нашу думку, до такого зудару може прийти колись, якщо Росія за всяку ціну намагатиметься зберегти свою централістичну імперію і не піде на основні уступки. В тому часі становище в Україні повинно бути інше.

Наш великий політичний мислитель Вячеслав Липинський пропаґував потребу плекання територіяльного патріотизму замість панівного серед нас племінно — чи етнічно — національного. Він утотожнював націю з державою (як це є на Заході), тому для нього нацією є всі мешканці української землі, всі громадяни української держави й їх усіх треба притягнути до будівництва держави. На тих самих позиціях стоять наші політичні групи в Україні (але не в діяспорі).

В. Липинський також уважав, що поневолений народ може освободитися легше тоді, коли частина його провідної верстви, яка має досвід влади і відповідну освіту, виступить проти тих, кому дотепер служили, тобто чужій метрополії і очолить рух за визволення. Таке поєднання частини провідної верстви (шляхетської) з народними масами сталося за Хмельницького. Це дозволило йому створити козацьку державу при допомозі своїх досвідчених та освічених співпрацівників та розвинути широку дипломатичну акцію між сусідніми державами. Іван Багряний повторив цю саму думку, коли писав, що наші кадри є в Комуністичній партії і комсомолі, Цю думку у нас критиковано. Сучасні події в Україні підтверджують правильність думок Липинського і Багряного. На установчих зборах Руху між делеґатами було 224 члени Комуністичної партії, між ними І. Драч, В. Яворівський, Д. Павличко та інші, і 24 комсомольці. В Прибалтиці Комуністичні партії також пішли з народом у боротьбі за суверенність.

Не зважаючи на всі ці різниці українські громади у вільному світі виявляють чималий ступінь політичної зрілости. Вони вже навчилися ставити інтереси нації і держави понад свої групові ідеології, вони вже не слухають своїх групових фанатиків, їх не дразнить те, що Рух очолюють члени Комуністичної партії. Вони дивляться на них, як на українських патріотів, які боряться доступними їх засобами і враховуючи реальний стан української суспільности — за кращу долю свого народу. Тому наші громади вітають представників з України, зокрема Руху й допомагають їм своїми пожертвами.

Високий рівень політичної зрілости виявляють наші провідники-активісти в Україні. На протязі одного року вони зуміли об'єднати в Русі усіх від націонал-комуністів до найбільш

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Оксана Бризгун-Соколик

Український Камерний Хор з Варшави в Торонто

Дня 24-го вересня був винятковий день для любителів музики в Торонто. Нас відвідав з двома концертами український камерний хор з Варшави з диригентом Ярославом Полянським. Хор відбував своє майже одномісячне турне на цьому континенті. Почавши з Монтреалю, співав у шістьох містах Канади та в багатьох містах Америки.

Хор невеликий. Це 23 хористки і один хорист. Спеціялізуються в українській релігійній музиці, однак їхній репертуар є багатий на твори українських композиторів та народні пісні. Хор створився в 1977 році і здобув вже не тільки признання критиків, а й світові нагороди. (В 1983 році хор співав у Римі в „Першому фестивалі релігійної пісні". З 500 зголошених вокальних груп остаточно вибрали жюрі 12 „лавреатів". Поміж ними був Український Камерний Молодіжний хор!)

Не диво! Бож це група молодих людей, в якій всі студіюють для приємности, або професійно — чи то спів, чи гру на інструменті. Вони є більш здисципліновані у підготові і їм легше розуміти музичне виконування навіть складних творів.

Обидва концерти (пообідній і вечірній), почалися твором Бортнянського „Чертог Твой". Молоді дівчата в білих блюзочках та довгих чорних спідницях зробили приємне враження. Від першої фрази вже відчувалася у них здисциплінованість та зіспіваність хору. Наче один — вимовляли слова з релігійною вдумливістю. А тоді „Отче наш" та „Не отвержи мене во время старости" — хорові концерти Березовського „Скажи ми Господи кончину моя" — 32-ий хоровий концерт Бортнянського у формі квартету, та „Покаянія" — Веделя... Наче молитва за молитвою звучали твори а капеля. Щиро, просто і такі повні глибокою душевного зосередження. Їх хотілося слухати і слухати...

Лідія Стефанівська зі зрозумінням рецитувала „Марію" Шевченка.

Молодий композитор і співак Роман Гавран у власному супроводі на ґітарі виконав кілька своїх творів. „Небо згоріло" — його слова і музика, а потім „На ріках Вавилону" до слів Шевченка,а там до слів Симоненка. Музично цікавий виступ, Гавран талановита молода людина. Хоч його виступ не завжди був у стилі концерту.

Молоденька солістка хору Марта Боберська ніжно і приємним сопрано виконала „Веснівку" Матюка, слова Шашкевича.

Хористки, вже у вишиваних блюзочках, заспівали нам „Нащо мені чорні брови" — Шевченка, музика Д. Бонковського, арія Й. Курочки. Хор вміло передав зміни темпа, головно сповільнення були дуже гарні.

„Чарівна скрипка", — слова Рубчинського, музика Поклада в супроводі фортепіяна, зачарувала слухачів! На закінчення першої частини а капеля „Садок вишневий коло хати...", — аранжуванні Я. Полянського.

А після перерви — „В'язанка українських народних пісень з Лемківщини" — в аранжуванні Полянського і Є. Козак з легкістю і темпераментом, була доказом, що диригент і хористки чудово відчувають також і народну пісню! Роман Гавран виконав В. Стуса „Сьогодні п'єм вино" та „Сумні і сині наче птиці". Остання — чи не найкраща з його виступу в Торонто!.

Милою, приємною несподіванкою була „Фантазія на дві українські народні теми" — сольо на флейті виконала хористка Беата Клятка, при фортепіяні хористка Дагмара Дудзінська. Талановиті, музикальні дівчата!

Лідія Стефанівська дала нам насолоду, рецитуючи „Пішли Лемки до Дніпра" — вірш свого батька Павла Стефанівського, якого ми мали приємість чути вже з ансамблем „Лемковина".

„Пісня циганки" — Чайковського у виконанні хористки Агнелі Калиновської хоч звучала приємно, та не дуже підходила до цілости програми. „Червона калина" — Франка, муз. Янівського та „Ласкаво просимо" — слова і музика Володимира Івасюка — у виконанні хористки Ольги Левчишин - Попович у вечірній програмі вийшло дуже гарно!

„Пісня про рушник", слова Малишка, музика П. Майбороди, для хору в аранжуванні Й. Курочки. Популярний „Рушничок" хоч багато всюди співаний, звучав свіжо та знаменито у виконанні Марти Боберської в супроводі хору. Це був тріюмф молодої Марти, і цей твір спонтанно прийняли слухачі. Оплески не вгавали і треба було кінцеву частину повторювати!

Два твори Леонтовича а капеля „Ой, сивая зозуленька" та грайливий „Щедрик" — звучали дуже приємно. А „Ой, продала дівчинонька курку" та „Віночок українських народних пісень" аранжовані Я. Полянським, розрухали темперамент слухачів! Звучали знаменито!

На закінчення „Ой у лузі червона калина..." внесла знову на залю поважно-святковий настрій, та дійсність: що „все гарне має свій кінець..."

Полянський приготовив хористок до майстерного виконання ріжного роду творів. Хор, як інструмент в його руках, є дуже чутливий. Чудово зіспіваний, динамічно елястичний до нюансів, має чисту інтонацію, виразну дикцію і приємну подачу голосу. Ну, і добрих солісток! Відчувається любов до пісні і ентузіязм до хорової праці.

Шкода, що Торонто не заповнило залі ані після обіду, ані увечері. Бо не часто можна почути молодих людей у такому якісному виступі.

Степан Женецький

Балтійська колючка в тілі Совєтського Союзу

Хоч то три балтійські країни — Литва, Латвія й Естонія — є щодо населення і території, найменшими з усіх 15-ти совєтських республік, проте вони під сучасну пору спричиняють Совєтському Союзові найбільше клопотів. Ці три республіки є і „наймолодшими" щодо часу перебування у складі совєтської тюрми народів: їх бо захопили аж після договору Ріббентропа-Молотова восені 1939 року, наслідком чого почалася спершу німецько-польська, а незабаром і Друга світова війна. В цьому німецько-московському договорі був таємний додаток, у якому гітлерівська Німеччина і Совєтський Союз поділилися Европою: Сталін загарбав і включив до СССР балтійські народи, Західню Україну й Західню Білорусію а північну частину української Буковини і Басарабії, — а Гітлер захотів собі решту Західньої і Південної Европи, крім Еспанії, Портуґалії та невтральних — Швайцарії і Швеції; Фінляндія залишилися „нічиєю", але з тим, що Совєтський Союз загарбав собі Карелію.

Коли ж тепер став відомий факт, що у пакті Ріббентропа-Молотова була додана тайна точка про поділ Европи між Німеччиною і Совєтським Союзом, існування якого Москва спершу заперечувала, і нарешті признала, то литовці, лотиші й естонці стали тепер голосно домагатися, щоб Совєтський Союз звільнив їхні країни, бо він загарбив їх насильно і безпідставно, а значить нелеґально, що зрештою признає увесь вільний світ. Тим часом совєтський уряд хоч і визнав, що він окупував (вона каже „приєднав") ці народи на підставі цього тайного додатку до договору Ріббентропа-Молотова, але звільнити їх з-під своєї окупації не хоче, викручуючись брехнею, що мовляв, парляменти тих балтійських народів проголосували „добровільно приєднатися" до Совєтського Союзу, хоч цілому світові добре відомо, що це сталося не добровільно, а під загрозою московських штиків.

Як подала преса вільного світу, на початку жовтня цього року, в Ризі, столиці окупованої СССР Латвії, відбувся конґрес Лотиського народного фронту, на якому винесено постанову домагатися повного унезалежнення Латвії з-під совєтської окупації. Лотиський народний фронт вже не говорив натяками про „економічну суверенність" або „конфедерацію" зі Совєтським Союзом, як це було досі, там говорилося ясно про повну державницьку незалежність від СССР, що її він зрабував від лотишів 50 років тому на підставі ганебної умови між Сталіном і Гітлером.

П'ять тижнів раніше Центральний Комітет Комуністичної Партії Совєтського Союзу випустив погрозливу перестрогу балтійським народам, щоб вони перестали говорити про відділення від СССР, щоб тим не накликати на себе „небезпечних наслідків". Лотиський народний фронт пояснює цю погрозу як „готовість" совєтського режиму вжити силу, а навіть вчинити ґеноцид, тобто народовбивство балтійських народів. Лотиші звернулися за моральною обороною до Організації Об'єднаних Націй, але генеральний секретар її, Гавіє Перез де Куеяр, після боязливої традиції Ліґи Народів, зіґнорував це прохання. В зв'язку з тим проханням лотишів про моральний захист до ООН, міністер закордонних справ Совєтського Союзу, Шеварднадзе, говорив про „реваншизм", тобто про повернення загарбаної території силою... Жаліється він, що лотиші збираються силою відібрати свою територію з-під... „опіки" СССР?

Як пишуть західні газетярі, залякування Совєтського Союзу спричинилися до ще тугішого внутрішнього об'єднання балтійських народів і скріпило їхню рішучість. Більшість балтійських народних провідників не виявляють страху перед можливістю вмаршу московських танків на їхні вулиці, вони кажуть, що ті московські погрози, це тільки „страхи на ляхи". Зразу після остороги ЦК КПСССР, Міхаїл Ґорбачов зустрівся з балтійськими провідниками і запевняв їх приватно, що це було б цікаво побачити чи незалежність їхніх народів не могла б послужити як зразок перебудови цілого Совєтського Союзу, тобто всієї комуністичної імперії.

Такі розмови можуть не мати більшого наявного значення, але вони свідчать про те, що серед совєтських твердолінійників немає єдности щодо справ надання незалежности балтійським народам. Нещодавно Александер Фурсенко, заступник голови Академії Наук у Ленінґраді, висловився перед відомим американським журналістом Вілліямом Сафайром, чільним співробітником впливового американського щоденника „Ню Йорк Таймс", що „незалежність балтійських народів не є в програмі (в Москві)", але при тому додав, що „якщо вони забажають повної політичної незалежности, то вони мають на це право". Деякі совєтські реформатори кажуть, що для Совєтського Союзу буде краще мати ряд маленьких незалежних держав-союзників, таких, як наприклад, Фінляндія, яка є помостом із Заходом, аніж мати до діла із поневоленими народами, які Москву ненавидять.

Згадуваний вище американський журналіст В. Сафаєр, розмовляючи з головою Лотиського народного фронту, Дайнісом Івансом, який є депутатом до Верховної Ради Совєтського Союзу, спитав його: „Якщо б Ґорбачов дав незалежність балтійським народам,

(Закінчення на стор. 3)

Олександер Домбровський

ДЕВ'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ ПРОФ. ОЛЕКСАНДРА ОГЛОБЛИНА

II.

У таких умовах підсовєтської дійсности приходилося працювати діячам української науки й культури. Тому на тлі тодішніх відносин тим більше розуміємо й оцінюємо жертвенність діячів науки, а в тому й нашого ювілята, з перспективи багатьох десятиліть. Сьогодні автор так званої гласности й перестройки, модерний, більш політурований марксист-єдинонеділимець М. Ґорбачов спихає все холоднокровно на здеґенерованого монстра Джуґашвілі, забуваючи, що згаданий тиран і його посіпаки були типічним продуктом даної ідеології й системи, з якою не думає зривати Ґорбачов,не зважаючи на його декляративні виступи проти „білих плям" в історії СССР. Аж напрошується акутне питання (на жаль, тільки риторичне без практичного значіння!): хто заплатить українському народові за море пролитої нашої крови, за мільйони погиблих (їм-же ність числа!), за понищення й руйнування безцінних скарбів української культури, за диявольські експерименти над живим організмом і душею народу? А бодай би то... бути в спільному котьолку зі „старшим (?) братом" ! Ми свідомо дозволили собі на невелику деґресію від нашої основної теми в аспекті нових аналогій на Сході Европи. Якраз Ол. Оглоблин є останнім з могіканів нашої істроріографії доби 20-их і початку 30-их років, який пережив ті часи, гірші Дантейського пекла, й увійшов у добу принайменше номінальних змін в апокаліптичному царстві СССР.

Події, пов'язані з німецько-совєтським конфліктом і його наслідками, переривають підсовєтський стиль наукового життя й діяльности нашого ювілята, перед яким судьба ставить нові горизонти дальших змагань за втримання на поверхні як особистого, так і наукового життя у поході до великої мети — перемоги української наукової, а перш за все історичної правди в кращих умовинах академічної свободи на Заході. Як виходить з вищеподаного, Ол. Оглоблин осягнув у молодому віці згадані становища в системі високого шкільництва й академічного життя, що дасться пояснити лише його особливими здібностями та обставинами того часу, В переїзді на Захід Ол. Оглобин зупинився на якийсь час в окупованому німцями Львові, де продовжував у міру тодішніх можливостей свою наукову діяльність при неофіційному існуванні НТШ. Якраз у Львові ми перший раз зустрілися з нашим істориком на терені НТШ, де я між іншим мав нагоду бути на його доповіді про авторство „Історії Русів" у початках 1943 року. Предсідником згаданого, радше довірочного засідання був знаний історик, учень М. Грушевського, Іван Крип'якевич, а слухачами група ентешівців головно з історичного сектора. В загальному атмосфера була доситьпригноблююча в обличчі грядучих воєнних подій та непевности політичного завтра при свідомости, що як від брунатного Берліну, так і від червоної Москви нам нічого доброго сподіватися. У дуже короткому часі після згаданого засідання я виїхав до Праги, везучи зі собою довірочні листи декого з львівських учених до наших празьких учених і діячів та до одного чеха-археолога. У зв'язку з наближуванням фронту Ол. Оглоблин переїхав до Праги, де зайняв становище професора в УВУ.

В році 1951 він залишив Европу. На новому місці поселення, в ЗСА, наш історик продовжує свою наукову діяльність не лише на становищі голови Історичної Секції УВАН, але й в Українському Технічному Інституті, Науковій Раді Східньо-Европейського Дослідного Інституту ім. Липинського та Українському Генеалогічному й Геральдичному Товаристві. В році 1965 проф. Оглоблин очолив Українське Історичне Товариство (УІТ), діяльність якого була подумана як ідеологічно-науковий антидот до московсько-совєтської рафінованої політики нівечення історично-культурної ідентичности народу шляхом промовчування, перекручування й явного фальшування історії Україні у світлі „діалектичної" інтерпретації марксизму-ленінізму та московсько-російського шовінізму. В роках 1968-70 наш історик був на становищі гостинного професора історії України при Гарвардському університеті, а в роках 1970-73 був науковим консультантом для докторантів з історії України. В 1970 році його обрано президентом УВАН у ЗСА й переобрано на другу каденцію в 1974 році. В 1965 році одержав почесний докторат права від УВУ, а в 1974 році став почесним членом НТШ в Европі, а відтак у ЗСА. Олександер Оглоблин є почесним членом і почесним президентом УІТ і УВАН.

Як уже сказано на початку нашої статті, завдання її є подати важливіші біографічно-академічні дані з наголошенням педагогічно-професорської, науково-дослідної й організаційної діяльности ювілята, не згадуючи в короткій статті про його інші досягнення на провідних становищах і в діяльності різних наукових установ, комісій, наукових конференцій та науково-організаційних починів у користь нашої історичної науки й допоміжних дисциплін історії. Реферуючи важніші досягнення нашого історика, не можна поминути мовчанкою і тої ділянки його праці, що він є членом редакційної колеґії Енциклопедії Українознавства й редактором її історичного відділу, де є поміщені численні його статті й замітки (гасла).

Закінчення буде.

Зміни...

(Закінчення зі стор. 2)

правих кіл і навіть представників національних меншин. Усе це осягнули в дуже короткому часі, не маючи ані преси, ані доступу до радіо чи телевізії, не маючи ніяких фінансових засобів, у постійній боротьбі з партійним сталінсько-брежнєвським апаратом. Усе це вимагало відваги, відданости, жертвенности, мудрости як теж толерантности і здібности до компромісів внутрі у суспільності, що є верщком політичної зрілости, потрібної для стабільности демократичної системи (як це доказує Америка).

Адам Міхнік, один з керівників польської „Солідарности" — писав з тюрми — (його листи вийшли книжкою — польською та англійською мовами), що Україна — це найтрагічніша нація в Европі. Це правда, коли задуматися над нашою долею, хоч би тільки в XX сторіччі. Але рівночасна ця нація сильна і велична. Не зважаючи на те, що селянство було знищене голодом, колгоспною системою, інтеліґенція розстріляна в 1930 роках, мільйони людей заслані на Сибір — ця нація оживає знову і вилонює зі собою нових провідників, людей відваги, відданости й розуму.

Перед ними тепер нам треба лише схилити наші голови в пошані та подиві. Рівночасно треба нам навчитися прислухуватися серйозно до них, і їхніх порад щодо потреби єдности й наслідувати їхній приклад внутрішньої солідарности.

Балтійська...

(Закінчення зі стор. 2)

то чи це не буде скріплювати національних почуттів серед первісних совєтських республік, що може допровадити до кризи в Україні?" — 34-річний Дейніс Іванс, що за професією є редактором, і який має добру можливість стати президентом незалежної Латвії, відповів дуже переконливо: „Україна стане незалежною державою без уваги на те, що станеться в балтійських країнах".

Якщо Лотиський народний фронт виграє національні вибори, які мають відбутися наступної весни, то Іванс передбачає справжню, якщо неформальну, незалежність Латвії і решти балтійських країн, приблизно за п'ять років, яку вони здобудуть парляментарним способом. І при цьому не буде жодних насильницьких подій, ані провокацій. А що ви думаєте про нещодавну пересторогу Центрального Комітету з Москви, спитав його Сафаєр? Іванс відповів: „В Москві був переполох тому, що наш рух є мирний і здисциплінований".

А що станеться, якщо твердолінійники в Кремлі доможуться, щоб Ґорбачов застосував проти вас економічний тиск? „Ми маємо добрих хліборобів, — відповів Іванс, — і ми даємо ще наш хліб на столи росіян. Отже хліба нам не забракне. Всі їхні електричні поїзди і вагони продукуються в Ризі. Якщо вони будуть натискати на нас, то ми якось дамо собі раду, але вони тим будуть дуже шкодити самим собі. А Ґорбачов добре знає, що коли в сильно контрольованій державі ти втратиш одну економічну частину, то тим ти можеш спричинити катастрофу".

Балтійські народи добиваються свободи ними встановленим темпом і за їхніми плянами. Вони знають, що вони не можуть очікувати мілітарної допомоги від Заходу, якщо московські танки появляться на їхніх вулицях, але вони розраховують на те, що Америка дала ясно до зрозуміння Совєтському Союзові про економічні і політичні наслідки для совєтської імперії, якщо вони застосують мілітарну силу.

І це є те, що Америка каже балтійцям, що вона думає робити на випадок коли б совєтський уряд застосував силу в балтійських країнах. Нещодавно, — пише Сафаєр, — один американський високий державний урядовець закликав балтійських представників у Вашінґтоні і повідомив їх: „Ми (значить американський Уряд) дали їм ясно до зрозуміння, що якщо Москва застосує силу в балтійських країнах, то це спричинить кінець усьому — включно з розмовами про роззброєння і торговельними переговорами". Цей американський дипломат додав, що совєти це зрозуміли.

У цьому критичному моменті, — пише Сафаєр, — коли важиться доля життя тисячів людей і воля мільйонів, важливо, щоб Америка не хиталася чи трактувала волю балтійців як совєтську внутрішню справу.

Америка підтримує незалежність балтійських народів, — закінчує свої роздуми Сафаєр, — схвалює їх мирний підхід в цій справі. Вашінґтон буде вважати, що затискування Совєтським Союзом тих нелеґально поневолених народів — буде ознакою, що Совєтський Союз оголошує третю холодну війну.

Фотопередрук „Історії українського письменства" С. Єфремова

В серії „Українське літературознавство" Українського Вільного Університету появилася фотопередруком відома праця визначного літературознавця Сергія Єфремова, знищеного 1937 р., регабілітованого 1989 р., „Історія українського письменства" (4-те видання 1924 р., 2-ох томах), т. І. (від початків по М. Костомарова), 450 с., 50 німецьких марок, т. 2. (від Шевченка по початок 1920-их рр.) 495 с., 60 німецьких марок. — У 2-му томі додана стаття Л. Білецького „Головні напрями української літературно-наукової критики за останніх 50 літ" із 1929 р., спогад Н. Павлушкової „Моє свідчення про С. О. Єфремова", стаття О. Горбача про значення цієї праці С. Єфремова в історіографії нашої літератури та його ж вибіркова бібліографія дотеперішніх студій з нашого літературознавства.

Про перевидання цієї праці С. Єфремова просили фахівці з Европи, а уфундувало цей передрук Об'єднання Українських Педагогів Канади в Торонті С. Єфремов, названий „сумлінням України" за свою сміливу публіцистику 1917-23 рр., організатор духового опору більшовицькій владі, віцепрезидент ВУАН у Києві, видатний літературознавець ще від 1890-их р., був засуджений на відомому показовому процесі Спілки Визволення України 1930 р.в Харкові на смерть (із заміною на 10 років строгої тюрми), відкинув особисту пропозицію Сталіна на помилування за ціну публіцистичної співпраці з режимом при пропаґанді колективізації й загинув у „єжовщину" (1937-8 рр.) у Володімірській спецтюрмі. Його архів знищено, а бібліотеку сконфісковано. Про все те розповідає його племінниця Наталя Павлушкова у статті-спогади, написаній для цього передруку (с. 465-73), як останній близький свідок і учасниця тих подій. 45-ох засудженців 1930 р. посмертно „помилувано" й, можна гадати, появляться зфабриковані під „реабілітацію" фальшиві матеріяли, то ж на часі пригадка про справу Єфремова — СВУ—СУМ-у автентичними засвідченнями.

Стаття Л. Білецького інформує про стан нашого літературознавства перед працею С. Єфремова, цієї „настільної книги українців" Наддніпрянщини — поруч М. Грушевського „Історії України-Руси", як про це висловився у 1928 р. інший репресований літературознавець А. Шамрай в своїй історії „Українська література", що теж появиться фотопередруком у цій же серії УВУ.

Про методологічні позиції С. Єфремова (завдання літератури — це служіння народові, його соціяльному й національному визволенню й духовому проґресові, з'ясовуваних істориком літератури на тлі світових літературно-стильових течій і напрямків), себто в історико-літературній методології — поміж нашим народницьким та історично-порівняльним підходом, подає стаття О. Горбача (с. 474-84), що модифікує, спираючися на Л. Білецькому, декотрі раніші погляди (головно В. Дорошенка).

Вибіркова бібліографія (с. 485-95) подумана як орієнтаційна допомога студентові-україністові й чужинцеві-слявістові в дальших студіях над нашою літературою. Книжку можна набути в УВУ (Ukrainiche Freie Universitat, Pienze nauerster. 15, D-8000 Munchen 80) або в книгарнях.

О. Г.

Д. Павличко...

(Закінчення зі стор. 1)

ня в „Літературній Україні" сказано так:

„Виборці Калуського територіяльного округу номер 461 віддали перевагу відомому українському поетові, перекладачеві й публіцисту, літературознавцю й громадському діячеві, секретареві правління Спілки письменників СРСР, секретареві правління Спілки письменників України, голові Товариства української мови імені Тараса Шевченка Дмитрові Васильовичу Павличку, який набрав 87,6 процента голосів".

Відтепер інтереси народу у вищому органі державної влади представлятимуть десять представників Спілки Письменників України — народні депутати Верховної Ради СССР: Микола Амосов, Ростислав Братунь, Олесь Гончар, Роман Гром'як, Борис Дерев'янко, Борис Олійник, Д. Павличко, Роман Федорів, Юрій Щербак, Володимир Яворівський.

ВШАНУВАННЯ МИСТЦІВ

Філядельфія. — Товариство Українських Сеньйорів і Український Освітньо-Культурний Центр у Філядельфії запрошують громадянство до участи у відзначенні 90-ліття визначних мистців-сеньйорів проф. Петра Мегика та інж. Валентина Сімянцева, яке відбудеться в УОКЦентрі, в п'ятницю, 10-го листопада ц.р. в год. 7:30 вечора. У програмі виставка творів мистців, привіти: мистець Степан Рожок та інж. Олександер Михалюк, в музичній частині виступлять Христя і Леся Рудий. Виставка триватиме на протязі суботи і неділі від год. 10-ої до 3-ої.

СТАН ГРОМАДИ

У статті п.н. „Куток братської діяльности" („Свобода" з 31-го жовтня ц.р.) під час редаґування статті дещо змінено текст вступу, в якому автор Андрій Воробець хотів підкреслити історією доказаний факт, що коли б не було громадських добровольців, коли б не було УНСоюзу, то стан української громади на Північно-американському континенті не був би такий сильний і динамічний. — Ред.

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ Організації Об'єднаних Націй призначила Чонґа Кун-Мо, предсідника Наукової фундації Південної Кореї, на голову Міжнародної аґенції атомової енерґії. Проголошення про його призначення відбулося на 13-му зборі цієї 113-членної аґенції ООН. Не зважаючи на заперечення Північної Кореї, призначення Чонґа було підтримане Совєтським Союзом, Східньою Німеччиною та Мадярщиною, як і країнами Заходу.

НЕЗВИЧАЙНУ ЗБРОЮ, ФАРБИ в аерозолю, вибрали представники двох ворогуючих груп в Лос Анджелесі, Гекс та Слік. Полем бою була 130-стопова стіна, на якій молоді художники за підтримкою своїх друзів і однодумців змагалися впродовж чотирьох днів та ночей. Гекс намалював крису, а Слік у відповідь — скорпіона, що поїдає крису, а Гекс знову — Медузу, що пожирає скорпіона і т.д. Їх творча боротьба у такому дусі створила органічний художній комплекс, який, на жаль, не був із зрозумінням сприйнятий міською владою та мешканцями міста.

„Гляньте..."

(Закінчення зі стор. 1)

І. Йоник з дружиною і техніком Дж. Алертом, який тримає в руках пластичну частину протези.

України.

Він, як і інші члени лябораторії, не може вийти із дива, що І. Йоник робить такі швидкі „кроки" вперед. Після першого огляду його три місяці тому, лябораторія і її керівник Ґлен Гутнік мали великі сумніви чи їм вдасться облегшити долю каліки, тому, що ампутація зроблена в Україні була найвища, яку вони досі бачили у своїй практиці, та тим не **вміщувала можливости** зладити відповідні протези, які допомогли б І. Йоникові. Дж. Алерт признається, що він сам не вірив, що вони будуть мати з тим виїмковим пацієнтом успіх. Але, як виясніює цей молодий спеціяліст, в тому виїмковому успіху незвичайно допомогла сильна воля і бажання І. Йоника стати „на ноги". Він незвичайно рішучий, завзятий і тому з ним справжня приємність працювати", — каже нам з переконанням Дж. Алерт.

Завважуємо, що між пацієнтом і цим Ес-Пі-О (Certified Prodthetic and Ortotic) нав'язалися вже немов вузли дружби, хоча їхні розмови мусять переходити через перекладачку, якою постійно є родичка Хриситна Ковч, яка також є водієм авта, що привозить І. Йоника до Ню Йорку.

Розглядаємося по лябораторії, а її працівники радо дають пояснення на чому полягає ця відносно дуже нова система виконування протез. Велика піч призначена на відповідне зм'якшення пластикових плит, з яких виконують горішню частину протез і тим роблять їх настільки податними, що пацієнт може краще в них почуватися, свобідніше сідати та рухатися. Власне кажучи, горішня частина протез складається із двох різних частин із пластики; з яких саме одна, найважливіша, найбільше допомагає І. Йоникові рухатись. Він вже кожного дня ходить дві-три години, а навіть останньо перейшов чотири сходи, що **працівників у лябораторії** найбільше радує, бо протези, ще не є настільки готові, щоб пацієнт міг згинати ноги в коліні.

Дж. Алерт каже, що І. Йоник буде готовий із лікуванням скоріше, як можна було сподіватися і тепер це в першу чергу справа терапії та доброго достосування протез до тулуба.

На стінах лябораторії бачимо грамоти заслуги, між іншими, від Крайової асоціяції легкоатлетів ЗСА із 1987 року, призначена для чотирьох спеціялістів, що від п'яти років виробляють ці нові протези, які допомагають людям ампутованим вище колін не лише рухатися, але виконувати усі фізичні вправи до спортових включно. Винахідником цих протез є Джан Саболіч з Оклягома Сіті. **Лябораторія в Ню Йорку**, у якій знайшов щастя І. Йоник, друга з черги, а 1-го грудня відкри**вають головну лябораторію** в місцевості Боґимія на Лонг Айленді. Про це розповідає нам Дейвід Вудс, який як представник публічних зв'язків виготовив пресове повідомлення про І. Йоника.

У лябораторії виконують не лише протези ніг, але також рук чи лише частин ніг та рук і в часі нашого перебування раз-у-раз заходять нові пацієнти. Але ніхто із них не сіяє такою радістю як наш земляк, бо він приїхав калікою до ЗСА на порятунок і тут його знайшов та повернеться в Україну на нових власних, хоч і не справжніх ногах.

А порятунок знайшов у протезах, що дозволять йому самостійно ходити, у тих спеціялістах, що з таким захопленням підтримують його у цих намаганнях і у тих усіх знаних і незнаних йому українських людях, що зворушені нещастям поспішили із моральною та матеріяльною допомогою.

• • •

На ці коштовні „ноги" можна складати пожертви на окреме конто Української Кредитівки в Рочестері: Acct. No.5482-0; Ukrainian Federl Credit Union, 824 Ridge Rd., East, Rochester, N.Y. 14621.

Проф. Б. Маґочий і В. Коротич про жидівсько-українські відносини

Український поет і письменчик, Віталій Коротич, відомий на Заході за його ліберальні погляди на пості редактора широко-почитного московського журналу „Оґоньок" та проф. Павло Р. Маґочий, керівник Катедри Українознавчих Студій при Торонтонському університеті, зустрілися літом цього року в Єрусалимі, в Гебрайському університеті з групою совєтських і східньоевропейських знавців. В. Коротич був гостем цього університету, а проф. Маґочий був першим візитуючим професором, який приїхав туди згідно з програмою виміни професорів між Гебрайським і Торонтонським університетами.

Під час дискусійного панелю про сучасні події в Совєтському Союзі, що відбувся у вищезгаданому університеті, проф. Маґочий спонукав динамічного В. Коротича говорити про свою батьківщину — Україну. В. Коротич зосередився на тісних і позитивних історичних взаємовідносинах між українцями й жидами, про які тепер мало хто згадує й думає, а ті що пишуть, підкреслюють навмисне самі неґативи. Проф. Маґочий підтримав думки В. Коротича й висловив жаль, що процес над Іваном Дем'янюком мав дуже великий вплив на погіршення відносин між українськими й жидівськими громадянами на Заході.

Під час свого перебування в Ізраїлі, проф. Маґочий відвідав єрусалимський Яд Вашем і зустрівся з директором Пропам'ятного інституту жертв голокосту д-ром Ю. Арадом та колишнім і теперішнім редакторами Яд Вашемських студій д-ром Агароном Вайсом та д-ром Лівією Роткірхен. В широкозакроєних і палких дискусіях заторкнено питання Яд Вашемських дослідів над жидівсько-українськими взаємовідносинами під час Другої світової війни. проф. Маґочий звернув спеціяльно увагу на справу посадженням пропам'ятного деревця в Алеї Праведників на честь Митрополита Андрея Шептицького за його жертвенну праця для рятування багатьох жидів під час німецької окупації України. При цій нагоді, проф. Маґочий подарував для Яд Вашему недавно опубліковану збірку наукових праць п. з. „Моральність і Дійсність: Життя і часи Митрополита Шептицького", якої він був головним редактором.

Перші наукові доповіді в УВАН у ЗСА в 1989-90 академічному році

В суботу, 23-го вересня ц. р. два лектори, що приїхали з Центральної Пенсильванії і з Массачусеттс, відкриваючи новий сезон в Українській Вільній Академії Наук (УВАН) у ЗСА, дали дві прекрасні, солідно опрацьовані аналітичні наукові доповіді на дуже актуальні теми. Д-р Еміль Бей, проф. економіки університету Шіппенсбург у Пенсильванії, говорив на тему „Підсобне господарство в СРСР: розвиток і упадок'". Д-р Зеновія Сохор, проф. політичних наук університету Кларк (у Вустер, Массачусеттс), доповідала, по англійськи, про „Політичний вплив Конґресу Народних Депуттів у СРСР". Як проф. Е. Бей так і проф. З. Сохор, були в березні ц. р. обрані дійсними членами УВАН у ЗСА — це був їх перший виступ в Академії. Конференцію керував політолог Ярослав Білінський, президент УВАН у ЗСА.

З притаманною йому великою ерудицією, з досконалим знанням не тільки радянської економіки, але також радянського права та історії, з ерудицією, яка, проте, ніколи не була суха, бо була легко „приперчена" дотепними, значущими анекдотами, проф. Бей, вибравши для глибшої аналізи підсобне сільське господарство, намалював гнітючу картину радянського господарства.

З самого початку д-р Бей підкреслив, що ще в 1918 році Ленін націоналізував всю землю в совєтській Росії. Від 1918 р. до тепер вся земля належить радянській державі, хоч в різні періоди, особливо підчас НЕПу і тепер за М. Горбачова, селяни могли нею користуватися довший час. Але все залежало від прихильного відношення до селян-користувачів, не селян-власників. Навіть Сталін, який так жорстоко перевів колективізацію радянського села, до якоїсь міри селянам пішов на уступки і дозволив їм індивідуально обробляти присадибні ділянки величиною від одної десятої до одної восьмої гектара. Він це зробив тому, що новостворені колгоспи не могли прохарчувати навіть самих колгоспних селян і не могли доставити досить харчів містам.

Хрущов, „який практично був одним із найтвердіших комуністів", старався побільшувати колгоспи й перетворювати їх в радгоспи й в агроміста, а дуже успішні присадибні ділянки все більше й більше зменшував. Всупереч теперішньому модному думанню, що завелося з Горбачовим, проф. Бей характеризував Л. Брежнєва, як більшого прагматика. Тишком-нишком Брежнєв у СРСР почав заводити угорський модель комбінації сільського господарства й легкого промислу. Брежнєв рівно ж зафіксував права селян на присадибні ділянки у своїй конституції 1977 року.

Горбачов був прекрасно ознайомлений із збанкротованою системою колгоспного господарства. В одному дописі з його рідного Ставропольського краю „Комсомольская правда" у цьому році писала, що кавуни із присадибних ділянок швидко зібрані школярами, яким „підсобники" платили копійки від штуки, були швидко продані на ринку за рублі — колгоспні ж кавуни в тому самому господарстві буквально гнили на полях, бо голова колгоспу не мав жодного права вийти поза межі пляну й платити стільки ж готівки за збір кавунів.

Тепер, під Горбачовом, колгоспна система практично перестала існувати і з нею упав успішний сталінський компроміс присадибних ділянок. Колгоспи стали „надструктурною організацією". Під колгоспами тепер ховаються підряди особисті, сімейні, кооперативні, бригадні. В деяких колгоспах появляються радянські фермери, як, наприклад, один амбітний сільський адміністратор в Україні, який арендував 420 гектарів землі на 50 років і назвав свою ферму „Айова" — так, від американського штату Айова! Що за кінець соціялістичного сільського господарства!

Проф. Сохор дала учасникам конференції в УВАН чудову аналізу із знаменитою документацією: лекторка не тільки прекрасно володіла друкованими джерелами, вона також детально переповіла враження з Конґресу одного із найвизначніших його учасників, академіка А. Сахарова, який після Конґресу виступав був на обіді, що його дав у його честь президент Гарвардського університету в Кембріджі. На прикладі новообраного З'їзду народних депутатів проф. Сохор підтвердила критичну аналізу проф. Бея в політичній галузі, так що доповіді себе логічно доповнювали.

Хоч прогресивні депутати З'їзду були в меншості, якихось 300 на загальне число 2,250 депутатів, і хоч один проґресист назвав Конґрес „аґресивно слухняним", на думку проф. Сохор, як також, до речі, на думку на загал дуже розчарованого академіка Сахарова, З'їзд Народних Депутатів мав величезний вплив і на радянську номенклатуру і на розвиток політичної свідомости й політичних здібностей звичайних радянських громадян. Вперше в історії СРСР всі дебати цього передпарляменту були на телевізії й надруковані в „Ізвєстіях". Публіка і в Росії і на Україні та в інших республіках була просто прикована до телевізорів впродовж цілої першої сесії Конґресу.

Проф. Сохор детально аналізувала три теми: політизацію суспільства, або сильне підкреслення політичного моменту за Горбачова, трансформацію гласности й зменшення старої провідної ролі партії (КПСС). Брежнєв давав населенню соціо-економічні гарантії в заміну за підтримку назовні. Багато не вимагав: „Начальство робить вигляд, що нам платить, а ми робимо вигляд, що працюємо". Тепер Брежнєва в СРСР вважають за найгіршого радянського провідника, гіршого навіть за Сталіна. Горбачов, натомість, дуже популярний: тільки 4% із запитуваних радянських громадян є проти перестройки, 89% її одобрюють. Коли восени 1984 року проф. Сохор була у відрядженні в Москві, в одному із інститутів Академії Наук СРСР, ніхто з радянських науковців не хотів навіть говорити про кандидатів на пост ґен-сека Черненка. Назначивши вибори й дозволивши на скликання хоч би переважно консервативного З'їзду Народних Депутатів і ще більш консервативного нового Верховного Совєта, Горбачов розбудив інтенсивне зацікавлення до політики не тільки серед інтеліґенції (академік Сахаров, назагал дуже песимістичний, Конґресом був і підбадьорений, і захоплений), але також серед звичайних громадян.

Спершу Горбачов дозволив гласность, бо це підходило до його плянів. Навіть Сталін і Брежнєв вживали „ограничену" критику й самокритику, щоб бичувати непослушних політичних противників і бюрократів. Але за Горбачова гласність переросла в щось інше, в сміливіший підхід до проблем країни й загальної політики уряду. Великою несподіванкою для Горбачова, який хотів був обмежити перестройку до економічних реформ, були політичні вимоги депутатів і на Конґресі й в новій Верховній Раді, скеровані навіть до міністра оборони генерала Язова. Ще більшою несподіванкою виявилося національне питання, що виринуло повною силою на сесії Конґресу.

В останній частині своєї доповіді проф. Сохор детально документувала, як Горбачов, натрапивши на сильний спротив партійного апарату, в листопаді 1988 року зменшив спершу функції колись всемогучого секретаріяту ЦК КПСС, а в квітні ц. р. урізав силу самого Центрального Комітету КПСС. Політичну вагу він переложив на новий радянський парлямент і передпарлямент — останній його перевибрав президентом держави. Свою змістовну доповідь проф. Сохор закінчила словами: „Горбачов зробив революцію зверху, яка змінила розподіл сил між партією й між державними органами і яка довела до пробудження політичної свідомости серед населення. Маємо тепер докази перебудови на низах. Існує питання, чи ця остання перебудова буде додатком, чи викликом, опозицією до політики Горбачова".

Після кожної доповіді відбулася жвава дискусія. Вдумуючись у ці дві аналітичні, дійсно наукові доповіді і шукаючи за спільним знаменником між ними обома, ми його знаходимо в іронії історії. Чи удержавлюючи сільську землю, Ленін колись думав про те, що завершенням соціялістичного сільського господарства СРСР може стати радянське фермерство і що, замість того, щоб назвати свою ферму „Ґіґантом комунізму ч. І" господар-українець її просто назвав „Айова"? Чи випускаючи із пляшки духа гласності, Горбачов собі колинебудь уявляв, що замість того, щоб гласність послушно бичувала Є. Ліґачова й восхваляла Горбачова, гласність не тільки була повернена проти міністра оборони Д. Язова якого він сам назначив і протеґував, а також помогла стати на ноги націоналістам і в трьох балтійських республіках і в трьох закавказьких республіках; і в Центральній Азії; на Україні, в Білорусії, навіть у маленькій Молдавії?

Історія повна несподіванок. Пригадується нам казка про учня-новачка чародія, який від свого майстра багато дечого навчився, тільки не навчився, як заховати духа до пляшки.

„Україна таки почала пробуджуватись" д-р В. Мокрий

Д-р В. Мокрий розповідає про поїздку до Києва.

В п'ятницю, 13-го жовтня ц. р. до редакції „Свободи" завітав гість із Польщі, український літературознавець, доцент Ягайлонського університету у Кракові та член польського сойму у Варшаві Володимир Мокрий.

На запитання нашого кореспондента В. Мокрий розповів, що народився на Лемківщині та ще з дитячих років виношував у душі мрію про вільну Україну. В студентські роки мріяв, щоб українці в Польщі мали якусь свою постійну базу, куди кожен з них міг би прийти і знайти спільників, порадників, або навіть і допомогу. Та від мрії до дійсности пройшло чимало часу. Але він не марнував його: вивчав українську мову, культуру, писав статті, потім навчав молодших, розповідав їм про Україну, якої сам не бачив, але вона звучала рідною піснею у його серці.

І ось нарешті отримав запрошення приїхати на з'їзд Народного Руху України за Перебудову. Запрошення надіслав український письменник Іван Драч, з яким В. Мокрий познайомився 1979 року у Кракові.

„Я побоювався, що мене не пустять в Україну, або з'їзд не відбудеться, бо якраз перед тим були тривожні заворушення в Молдавії. Однак коли мені надіслали із Києва періодичні видання незалежних організацій, зокрема УГС, то був приємно здивований, що вже є і програма, і чітко визначені цілі. Тоді я відразу ж написав статтю до найбільш популярної в Польщі газети, що виходить тиражем 500,000 — „Газета виборча". Цю газету читає вся Польща, раненько за нею стоять у черзі, ніби за свіжими булочками. Так от до неї я надіслав свою статтю про УГС та про НРУП. У статті я розповів також про розмову з Миколою Горбалем та про зустріч офіційних чиновників з представниками УГС".

Саме в цей час надійшла телеграма-запрошення, отже В. Мокрий вже мав з чим їхати, бо стаття для газети була готова, вона стала потім його виступом на з'їзді НРУП в Києві.

Д-р Мокрий розповів, що не раз чув від поляків про те, як міцно спить Україна. Тому газету зі своєю статтею, та іншими матеріялами про діяльність УГС та Народного Руху України він розіслав на адреси видатних діячів „Солідарности", аби побачили й переконалися, що Україна не спить. Вона таки почала пробуджуватись, каже В. Мокрий. А з'їзд НРУП справив на нього таке сильне враження, що важко його передати. Адже там було заторкнуто проблеми екології, політики, економіки. Всі проблеми і всі сфери життя в Україні. Промовляли визначні діячі правозахисного руху в Україні Левко Лук'яненко, В'ячеслав Чорновіл, Михайло Горинь, Євген Сверстюк і багато інших членів неформальних організацій. Їхні виступи були вражаючі, а присутні вітали ці виступи з таким піднесенням і захопленням, що багато хто плакав від радости. Дуже добре виступали члени СПУ (Спілки Письменників України), члени Товариства Української Мови ім. Т. Шевченка, тобто представники ліберально-реформаторського крила партії Володимир Яворівський, Іван Драч, Дмитро Павличко та інші. Але важливе було не те, хто говорить, а те, що говортить, бо говорили вони про те, що так наболіло усім українцям!

До Києва В. Мокрий приїхав у складі делеґації „Солідарности", до якої входило вісім осіб: Адам Міхнік, Францішек Сак, Збігнєв Янас, Єжи Яхович, Богуміла Бертиховська, Володимир Мокрий і його дружина Христина Мокра. Всі вони вже від самого початку були активістами „Солідарности" і лишаються ними тепер. На з'їзді у Києві були не лише представники польської „Солідарности". Там були представники прибалтійських та інших республік совєтської імперії та національних груп в Україні. Вони мали змогу виступити на з'їзді. Вони закликали до єдности у боротьбі з комуністичним режимом.

А що в Україні В. Мокрий був вперше, то хотів побачити й почути якмога більше. Зауважив, що в Києві панувала все ж таки російська мова і це його прикро вразило, бо важко уявити столицю України такою зрусифікованою. На відміну від того загального фону в Києві, з'їзд був справжнім національним святом пробудження і відродження України. І якщо там часом і скубуться між собою ті різні формальні й неформальні угрупування, то вони все ж таки вирішують серйозні проблеми і спільно роблять добру справу. З'їзд продемонстрував це виразно й незаперечно.

В. Мокрий закликав надсилати в зрусифіковані міста України літературу, щоб люди могли прочитати правду про Україну і її долю, щоб вони знали звідки походять, де їхній корінь. „А якщо ви можете послати їм пароплав мила, то допоможете їм не лише духовно. Бо цієї так необхідної продукції отой зрусифікований Донбас не має. Якщо ж вони знатимуть, що допомогу їм надсилають українці Америки, це допоможе їм усвідомити, хто є вони самі.

Д-р Мокрий так захоплений з'їздом НРУП, що знову повертається до нього і розповідає, що закінчився він відспіванням „Заповіту" Т. Шевченка серед нічної тиші, серед автомобілів і міліції, при схилених блакитно-жовтих прапорах перед пам'ятником Т. Шевченка. Були там десятки прапорів різних народів, в тому числі, прапор з написом „Солідарність". Українців привело туди непереборне прагнення поклонитися невмирущому Кобзареві в час національного пробудження і відродження, про яке так мріяв наш Великий Кобзар. А рядки з його віршів донесли до нас цю відвічну мрію нашого народу — мрію про волю.

Щодо майбутніх плянів, В. Мокрий сказав, що буде працювати для того, щоб здемаскувати злочини комуністів. Він уже написав кілька статей про Великий голод, а тепер писатиме більше, щоб ця правда виходила за межі України. Про неї мусить знати увесь світ.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У „Свободі" ч. 210 з суботи, 4-го листопада ц.р., вкралася помилка у статті п.з. „В. Яворівський зустрічався з американськими політиками". У другій шпальті в п'ятому рядку згори написано „консуляту в Москві", а має бути „консуляту в Києві". — Ред.